

nam. P. Nonius ægrotabat, & Adrianus erroris sui causa, negavit se ad Ximenium iturum, & probè suorum oratione instructus, Aquilera ad Ximenium venit, cui Beiaensis dux, alijq; reguli fortè aderant, qui extemplo digressi, locum Ferdinando sine arbitris reliquerunt. Ergo penè lachrymis erupètibus, secù indignè agi cù Ximenio conquestus est, q; antiquis fidissimis & optimis ministris, quem sui amàtissimum esse existimabat, sine vlla causa priuaretur. Igitur illū per aui Ferdinandi memoriam, per Isabellæ reginæ erga ipsum merita obsecrat, vt tam insignè contumeliam sibi fieri nequaquã sinneret, integerrimo custode, præceptore appositissimo, obsequètibus ministris, coæuis deniq; quibuscù libenter cõuiuebat, per summū dedecus & iniuriã ablatis. Pueri pectus dolore accensum Ximenius blando sermone demulcet: omnia magna de eius incremento, deq; summo apud fratrem loco modò illi pareat pollicetur. De cõtumelia verò quã tantopere dolebat, se longè aliter sentire, cui propter ætatē & longam rerum experienciã, propterq; summū amorē, quo semper eum profecutus fuerat, æquum erat vt consulenti crederet. Officia in ministros iure quidē deberi, sed cariores esse qui nobis sanguine coniuncti bene monent. Cogitaret ergo, affectu illo quē famulorum verbis conceperat deposito, id à fratre omnium regū potentissimo, eiusq; in primis amàtissimo, sine vlla exceptione iuberi, cui repugnare nec tutū nec pium erat. Quòd si aliorum atque ille fecisset acciperet, offensiq; animi, aut parū grati significationē daret, se & sua in manifestum discrimē adducere: & suis familiaribus damna, & detrimenta maxima creare, dum parū cautè curat consulere. Nihil Ximenij dictis pueri animus semel persuasus mouebatur. Amorē (inquit) tuū erga me multis in rebus hæctenus sensi, nūc tamē cù maximè mihi opus erat, nescio quò tandē auolauit. Ergo quãdo tibi propositū est, me & meos omnino perdere, quibus parua temporis dilatione succurrere possis, curabo ipse rationē inuenire, qua mei nihil detrimenti capiant. Ximenius iam tunc paulò irritatior, asperiori oratione adortus, age quod libuerit Ferdinande, nã ego per caput Caroli tui fratris iuro, quod etiã si Hispania vniuersa aliud niteretur efficere, nō posset quin cras ante solis occasum, regis mādata sint cōfecta, quibus te ante omnes parere oportet. Quæ simulatq; à Ximenio dicta sunt, Ferdinādus animū virilē ante annos gerens, tãta incessus moderatione, & vultus constantia ab eo Arandã reuersurus digreditur,

DE REBUS GESTIS.

quanta ætate iam matura potuisset. Ximenius verò pueri & oppidi
 custodiam, Cabanillæ & Spinofæ cohortis prætorianæ præfectis ad
 se accersitis, commēdat: iubetq; vt præsijs militaribus ex finitimis
 locis conuocatis, excubias per noctis vigilias agant: omnemq; exi-
 tum Ferdinandi ministris intercludant: ne quod postea ab illis ten-
 tatum fuit, cum puero regio aliquò diffugerent, & motus cōcitarēt,
 iam rege in Hispaniam vela faciente. Ita gnauiter & strenuè Spino-
 fa se gessit, vt priusquam Arandam Ferdinandus venisset, quem Ca-
 banillas deducebat, custodia expeditæ & in procinctu essent, conti-
 nuoq; fuerint suis locis dispositæ, quod mirè omniū conatus cōpres-
 sit. Ea nox insomnis & turbulenta Ferdinādo, & eius ministris fuit,
 dū inter se cōmunem fortunā dolent. Vox Ferdinādi à cubiculi mi-
 nistro, qui prope stabat, grauior quā pro ætate excepta est, Ximenio
 si in proposito persisteret inimicitias capitales minātis. Cui cū No-
 nius, Oforius, & cæteri qui aderāt dixissent, quo pacto se id facere co-
 gitaret aduersus hominē potētissimū, & tot præsijs militarib' mu-
 nitū: simulabo (inquit) me ad matrē reginā proficisci, & iter quò li-
 buerit deflectā, & quē mihi aduersantē offendero interimā. Ergo cū
 aula discedendum viderēt, syngraphas à Ferdinādo impetrarūt, qui-
 bus pollicebatur se illos in familiā reuocaturū, simulac sui iuris factus
 esset, & maioribus aucturū honoribus. Quod Castillegij indicio, qui
 ab epistolis Ferdinādo erat Ximeni' cū in eius familiā inquireret, co-
 gnouit. Ferdinādu ex suorum consilio, regios senatores, & duos pōti-
 ficis max. nūtiōs, & quotquot aderāt episcopos ad se vt veniret, rogat.
 Quibus Caroli regis mādata exponit, sibi quidē, & suis grauiā, sed tñ
 libeter ferēda. Esse tñ vnum, quod pro ipsoꝝ debito in regiā sobolē
 officio, ab illis peteret, vt quādo suorum familiariū dignitatē & fidē lō-
 ga experiētia nouissent, & quā paratis & obsequētibus semper illis
 vsus fuisset, ad fratrem regem de ea iniuria & cōtumelia literas darēt.
 Quod cū id se facturos respōdissent, nō est illos amplius moratus. Xi-
 menius per Baracaldū cū Adriano egit, vt ad se P. Nōniū, & Oforiū
 episcopū, & Gōsalū Guzmanū adduceret: velle enim cōsiliij sui ratio-
 nē illis exponere, & querelis, quas de eo iactabant, satisfacere. Ergo
 post expostulationes factas, & Ximenij respōsiones, ad hoc tā dē vetū
 est, vt se dicerēt quod imperatū esset facturos: orare tñ vt authorita-
 te sua & grā, qua multū apud Carolū valebat, eorū iacturā & dāna
 curaret resarciēda. Ximenius qui eorū animos explorabat, vt si mi-
nus

nus iussa comprobarent, Arandam redire omnino vetarētur, postq̄ obsequentes est expertus, reuertēdi locus est datus, resq; suas eo die cōponēdi. Igitur ab alūno egrē diuulsi, ante solē occidētē Nōnius Oforius, & Gonsalus Arāda discedūt. Ni id fecissent, aut Nōnius quò minus id facerent impedimēto fuisset, decreuerat Ximenius eū ad Oretanū praxidium mittere, vbi in arcta custodia teneretur, donec Carolus in Hispaniā appelleret. Ferdinandus Aquilario Marchioni, cui multū Ximenius deferēbat, interea traditur: nā Alphōsus Tellezius cuius curę cōmendari a rege iubebatur, Arādæ nō aderat. Tres de trīgintaveteres ministri ex familia Ferdinādi sunt amoti, in quorū locū inferioris cōditionis homines, ne animos efferret, cōsultō assumpti sunt. Seuerū Aquilā equestri rei propositū, & Moschosum puerū Altamiræ vicecomitē dimissos fuisse, mirū fuit: nā ille Sāctij Aquilę & Isabellę Carauaiā filius, matris causā retinēdus credebatur, quæ Ferdinādu omni diligētia & cura nutriuerat, tātaq; fide de reuerētia Carolo fratri exhibēda apud puerū assiduē agebat, vt Nōnius & Oforius inciuius nōnūquam cū illa egerint, exploratricē appellando, quā pollicitis Ximenius submitteret. De Moschofo verò, parētis optimi viri & fortissimi causa, qui in Africanis expeditionibus obiebat, oīa fausta & prospera sperari poterāt, præsertim illa in ætate & præclara indole. Erat Moschosus liberali facie, corporea gili & cōpacto, & ingenio ad res pēs tractādas dexterrimo, ob quas dotes semper Ferdinādo fuit carissimus. Nā siue artē armorū ludicrā exerceret, siue ferij quid tractaret, siue ad literarū studiū cogitationē cōuerteret, hic operā similē daturus præsto erat. Idcirco hūc a se diuelli impotēter Ferdinād² doluit: atq; ob hoc multū sibi Carolū debere affirmabat. Cogitauerat Ximeni⁹ de Moschofo nō amouēdo, & proculdudio fecisset, ni illi Orosius fuisset patruus. Hinc facile cognosci pōt, quā seuerus ac penē dur⁹ Ximeni⁹ fuerit, qui puero bene nato amabiliq; & hominis de se benemeriti filio parci noluerit, ne apud Ferdinādū vlla Oforij soboles relinqueretur. Ob rē tā celeriter cōfectā oēs admiratio inuasit, & religiosē curabāt officiū facere, vt a Ximenio probarētur. Alphōsus Castillegius in familia Ferdinādi māsit, nā homo musis, & poēsi dedit⁹ innocētiā suā præse ferebat. Belgæ tñ nō nihil seditiones subueriti, vt ad Marchionē Asturicēsem, & ad Lemosiorū comitē, Nūnij & Oforij p̄p̄inquos, literas Carolus daret, effecerūt: quos hortabatur, ne vilo modo Ximenij actis impedimēto essent. Sed Xi

menius suæ virtutis & potentiaæ conscius, ex autoritate regia nō se
 facturū putauit, si eas literas Asturicēsi & Lemosio redderet: atq; hoc
 ipsum sæpe multis in rebus fecit, parū curans quid Belgæ trepidarēt.
 Seniores quos vsus ac rerū prudentia edocuerat, rerumq; euentus attē
 tius contēplabātur, Ximenij factum, vt quieti reip. necessarium, ma
 ximè laudabant. Paulò anteq̃ hæc gesta sunt, Antonius Rogius Gra
 natēsis antistes, qui regio senatui præfectus erat, ad Carolum scripse
 rat, Ximeniū ambitione cuncta moderādi, quid Ferdinandi familia
 res agerēt præsensisse, & cum eis quoq; fœdus fecisse, vt in omnē eue
 tum puerum sibi magis deuinciret. At Ximenius hæc quæ diximus
 de familia Ferdinādi tacitè machinabatur. Aquilarius cuius vicariæ
 curæ Ferdināduſ cōmissus fuerat, ita probè seueritatē cum comitate
 miscēs, puerum tractauit, vt ipse per literas sit Carolū deprecatus, ne
 Aquilarius, donec ipse in Hispaniā veniat, quod propediē futurū spe
 rabatur, à sua familia amoueretur. Ximenius etiā literis suis Aquila
 rij fidē & industriā mirificè cōmēdauit: & vix aliū inueniri posse dixit
 qui incorruptius & obsequētius quicquid ipse præscribat exequatur.
 Nā Alphōsus Tellezius, quē ad id munus obeundū designauerat, om
 nia ex Ascalonij voluntate, cui cognatus erat, facturū videbatur. Di
 dacus aut̃ Gueuara, de quo præficiēdo cōsultabatur, Velaico comesta
 bili admodū deuinctus erat. Quod si incōstantiē notā vereretur, pos
 se Chebriū de regis voluntate, illius muneris curas partiri, & Aquila
 riū cubiculo præficere, Telleziū verò vniuersæ familię. Quanq̃ nullā
 leuitatis animaduersionē incurreret, si donec ipse adsit, Aquilarius
 in munere cōcepto perseveret: idq; ita reperio esse factū. Post hæc, cū va
 riavaletudine apud Aquilera Ximeni⁹ esset vsus, sanie, quā diximus,
 copiosius ex auribus dimanāte, visceribusq; ipsis grauius affectis, quo
 rum in homine lene difficilis semper curatio fuit, magis de eius salu
 te timere familiares & amici cōperūt. Fama igitur crebra iactauerat,
 Ximeniū morbo lethali laborātē, in cœnobio Frāciscano abditum,
 reip. curā profus abiecisse. Quod vt in Bética vulgatū fuit, indeq; in
 Africā delatū, Petrus Gironius Assyndonēses cōtinuò inuadit. Mau
 ri cūcta eo ægrotāte negligētius curari existimātes, orā maritimam
 Granatē proximā infestare audacter tētauerunt. Turcæ, qui nuper
 Algeriū occupauerāt, Horuscio Barbarossa duce, Oranū Ximenij de
 cus, & trophæū, magna vi militū adoriri destinātes, ipsam propediē
 inuasuri nunciabātur. At Ximenius qui animi vigore, quātūuis cor
 pore

pore debilitato esset, nunquā destituebatur: ad Gironij motū cōpri-
 mendū qui mille & quingētis peditibus ex agro Vrsalonensi congregatis, apud Moronū alias copias conuocabat, Quignonio Lunę comiti, Hispalis præfecto, reip. præsidij accersitis, iustū exercitū cogat iubet, eoq; in Gironiū feratur, donec aut captū ad se viuū perducatur, aut interimat. Id à Quignonio præclarè curatum est. Anna Aragonia Asyndonēsis reguli vxor, gēmas & lapillos, omnemq; mundū muliebri, ne reip. arariū exhauriretur, Quignonio liberaliter obtulit. At Gironius pater intelligēs Villafratensem culpā denuo suscitari, cuius nōdum veniā à rege cōsecutus fuerat, & publica præconis voce eius bona fisco regio addici, & adhuc Ximeniū spirare & valere, supplices literas ad eum mittit, quibus filij errorē & peccatū deprecatur, & se protinus operam daturum promittit, vt ab armis discedat. Quod quanuis continuò factum fuerit, Ximenius tamen grauibus interim literis Carolū hortatur, vt digno aliquo exēplo, tantā tamq; assiduā contumaciā eorum plectat. Ex Mauris qui ad tercentū in terrā descēdentes prædas ex maritimis oppidulis agebant, quinquaginta duntaxat elapsi, cæteri capti aut occisi sunt. Aduentū Turcarū aduersus Oranum, cum Carolus quoq; dum vela facit, per nauticos aliquot prædones cognouisset, de ea re simulatq; in Hispaniā appulit, certiorē Ximenium facit, & vt Orano primo quoq; tēpore subueniēdum curet imperat: nihil enim grauius eo tēpore posse accidere, quā si ille in Africana regna aditus aliquo casu, aut negligētia occluderetur. Se enim assiduè animo voluere, quonā pacto nomē Christianū dilataret, & Hispaniæ littora à piratis tutaretur. Ad quæ cōficienda peraccōmodā stationē Oranum esse: ob cuius expugnationē, & se, & rēp. multum illi debere fatebatur. Latus eas literas Ximenius accepit, eiusq; proposito laudato, reges eos si historias repetat, beatissimè in Hispania vixisse ait, qui ad eū modū religionē adaugere cōtēdissent. Cæterū de Orano, tanq̄ de propria sollicitū prouincia, per illius vrbis custodes quotidie admoneri, & omnia necessaria prouidisse. Sed quoniā magnū hostiū numerum esse audierāt, cui milites nostri pares nō essēt, Didaco Fernādo Comario marchioni, Orani præfecto præcepisse, vt se intra mœnia cū suis contineret: satisq; agi à se existimaret, si eā fortiter & strenuè tutaretur. Postea cognitū fuit, Numidas Turcarū immanitatē & potētiā formidātes, eos Oranū veniētes adortos, & conferta pugna fudisse, nostros verò sollicitudine &

cura liberasse. Carolus septimo idus Sept. cunctis ferme aulicis inuitis, quibus eo tempore nō satis tuta nauigatio videbatur, suo tātum modo cōsilio vsus, orā è Belgio soluerat: & ad Tazones Asturię oppidū, horridis cauitibus vallatū, & importuosum, quod nemo vnq̄ existimauisset quinto Cal. Octob. cogētibus vētis classē appulit. Est nō lōgē oppidū Villauiciosa appellatū, quō Carolus corpus è maris æstu curaturus, nauisq̄; illam, quā ex molesta & immodica iactatione cōparauerat, depositurus se contulit. Carolū Leonora soror, quæ primū Emanuelli Lusitanorū regi, deinde Francisco Gallorū nupsit, Chebrius inter cubiculi ministros princeps, Laurētius Gorrebotus, Veranius familiæ regiæ præfectus, Seluagius magnus cæcellarius, Carolus Lanoius equestris rei curator, Laxaus qui Arāda iā ad illum venerat, sequebātur, & è nostris permulti, qui in Belgiū profecti fuerant, quos superius recensuimus. Aiunt eorū montium incolas insuetam classē littora sua occupasse cernentes, dū Gallicas infidias, hostiles uē aliquas incursiones timent, fœminas, pueros, & senes in montana loca seposuisse, ipsosq̄; telis assumptis, in mari proximos colles ad vim repellendū paratos aduenisse: Carolū eo spectaculo lætatum Hispaniā è regia nauī proclamari, & vexilla explicari & erigi iussisse, castella simul & leones ostentantia, regum iā olim Hispanorū insignia. Armis proiectis regē suum in genua procūbentes Astures salutant, regēq̄; Villāuiciosam ouantes deducūt, quā Villā dichosam hoc est, fortunatā, vocari voluerūt, satis apposita literarū permutatione. Velascus comestabilis, qui amplissimā in eo tractu regionē possidet, simulatq̄; ad ea loca regē accessisse cognouit, rebus omnibus necessarijs oppidula instruit: annonāq̄;, quātū terra inculta patiebatur, sine vllō pretio omnibus suppeditari iussit. Ipse equitibus septingentis comitatus, qui oēs familiares, clientes, & propinqui eius cēlebātur regē reuerēter salutaturus venit: & protinus est reuersus, ne tāto apparatu com meatum & hospitia augustiora faceret. Nemini postea ex proceribus aut regulis, ea in loca adire cōcessum fuit, donec rex ex illis montiū angustijs explicatus, in latiorē regionem perueniret. Ximenius quē morbus ingrauescens per eos dies immodicē affixerat exoptato nuntio exhilaratus longē valentiū habere cœpit: atq; ita pristinae saluti nō nihil restitutus, qui paulò ante lecto decumbebat, quarto non. Octo. qui dies diuo Frācisco dicat⁹ est, sacra ad arā astās celebrauit, & cōmuni mensē, quam refectoriū vocāt, cum sodalibus

Franciscanis accubuit. Sed hæc ut Carolo perquam grata erant, qui animo verè regio, Ximenio de se tã multipliciter benemerito multũ deferebat, & crebris nuncijs Abulẽsem hortabatur, ut in eo recreãdo & restituẽdo accuratè, ut faciebat, occuparetur: ita aliquot ex Belgis molestissima fuerunt, qui illũ omnino sublatũ è medio cupiebãt, priusquã in colloquiũ cum Carolo veniret. Videbant, hominẽ maximã authoritatis, & ob res gestas summo apud regem in pretio habitum, omnia ex sua voluntate confecturũ: ipsosq; statim, quod palãm Ximenius parũ cõsideratè sepiusculè inter familiares dixerat, & in notis arcanis ad Carolum scribens subindicaerat, à regijs consilijs esse deturbandos. Igitur ex Parrã & Ianguensis medicorum relatione, à quibus in singulas horas de eius salute certiores fiebant, in quot dies spiritum vitalem producere posset intelligentes, Caroli itinera, dedita opera remorabantur, id vnum sollicitè curantes, ut ille prius viuere desineret, quã cum rege congregaretur. Non cessabat ille interea per crebras literas regem admonere, quid in singulis rebus facere, quo pacto in obuijs excipiendis pro dignitate se gerere deberet. Nam cũ Belgarum consuetudo & conuictus simplicior multò, quã Hispanorum sit, ut ad nostros mores vultum simul & sermonẽ componeret, suadebat. Adiecit præterea, se summo opere curasse, ut nõ mediocris pecunię summa ad Bugiẽ custodẽ mitteretur, quã à Simone Ruizio publicano obtinuerat, datis ad Alphõsum Sãctiũ Valẽtinũ quãstorẽ literis, ut primo quoq; tẽpore ea summa Bugiã deferretur. Nihil enim libentiùs agere, quã ea Africana præsidia cõmunire, & militibus illic collocatis stipendia debita persoluere. Vehementer quoq; probare se ait, quòd ex Panormitanis multis Neapolitanum exercitum sustinere rex cõstituisset. Siculos enim illos reatrocissima & inaudita edita, qui Vgonẽ Panormo eiiciẽtes, cũctos senatores trucidarunt, omnẽ pœnã cõmeritos esse. Imò verò ita necessariò faciendũ, modò classis aduersus Mauros instruẽda esset, quẽ admodum sibi per literas significauerat: aliò qui ærarium nostrum, tot impensis nequaquã suffecturũ, quanuis esset probè per ipsum curatũ, ut ditissimũ haberetur. De cuius incrementis, deq; summa vigilantia, quã ne regius cẽsus dissiparetur adhibuisset, rationẽ se coram redditurũ: ob quã gratias non vulgares se reportaturũ esse existimabat: nullas tamẽ maiores optare, quã ut eius animũ, mẽtemq; in corruptam cognoscat, integramq; fidem suam, quam semper in mu-

nere commisso præstitisset: & illi remp. incolumé de manu (vt aiūt) in manum traderet. Atque ita pro laboribus in ea hæcenus moderanda exhaustis, id solum petere, vt si quid ipsum deinceps admone- ret, ab eo homine proficisci intelligeret, qui paulò ante cunctorum mortalium inuidiam eius duntaxat causa sustinuisset. Mira animi propensione hæc omnia à rege auscultabantur, & omnia ex eius cõ- filio gesturus proculdubio videbatur. Belgæ id durè accipientes, in proposito persistebant, ne vnquam congrederentur: atque ita Villa uiciosa profecti, sanctum Vincentium oppidū, cui Barquera cogno- men est, deueniunt, vbi multos dies immorantur: & quò reguli, cæ- teraq; Hispana nobilitas minus de rege ad eundo cogitarent (nam & illos quoque verebantur, ne vt primi apud Carolum essent labo- rarent) in Aragoniam prius, deinde in Castellam eundum esse, vul- go iactant. Id ne faceret Ximenius monuit, addens vt nihil de rebus publicis aut priuatis constituat, donec ab ipso de regnorum statu, & ærarij facultate doceatur: sed interim omnia negotia in aliud tem- pus reiiciat. Ferdinandum fratrem in Germaniam ad Maximilia- num imperatorem vt transmitteret, consulebat: ea tamen pruden- tia conficiendum, vt omnes intelligerent in Ferdinandi rem id esse, eiusque referre maximè. Sibi autem commodissimam rationem vi- deri, si ex Maximiliani aui patrimonio bonam partem, aut totam il- li cederet, quando quidem ipsi tam amplissima regna Dei opt. max. consilio & prouidentia obuenerent. Post Ximenij mortem hoc Ca- rolum fecisse certum est: neque id tam Belgarum consilio, quemad- modum multos credidisse video, quàm Ximenij monitu. Nam cū Carolus aquam manibus lauandis posceret, curasse Chebrium aiūt, vt id ministerij Ferdinandus præstaret, quasi inferiorem fortunam sic melius laturus: Carolum verò, quòd pius frater ad id se demitte- ret, doluisse: cuius hæc tunc vox audita est. Quàm bene Ximenius ad monebat. Protinusque illum Verani principis curæ, qui palatij præ- fectus erat, commendatum, ad auum in Germaniam mittendū de- creuisse, omni studio id Chebrio curante, æmulum amandandi cau- sa, vt tunc peruulgatū fuit. Ergo dū Aquilæræ valetudinē Ximenius curat, testamenti etiã sui tabulas, quas anno eius seculi cū duodecimo- tū quatuordecimo Cõpluti cõdiderat, & hoc ipso anno antequã Ará- dam veniret sub mensem Iulium Madriti recognouerat, mira sedu- litate euoluit. Et animæ suæ rebus consulens, quasi vitæ actæ iam iã

Christo Deo rationem redditurus, omnia attentè inspectabat: & si quid minus rectè factum videretur, id emèdari & corrigi studebat. Ob vnum tamen Deo immortalis semper gratias se egisse dicebat, quòd in tanta rerum magnarum & variarum mole, neminem damno aut iniuria affecisset: sed vnicuique, citra vllum amoris aut odij affectum, suum ius tribuendum curasset. Antonius Rogius Granatensis antistes, senatus regij præfectus, qui Ximenij rebus semper iniquus fuit, tunc ei incommodandi occasionem nactus, omnes ferme senatores regios sollicitauit, vt Ximènio inconsulto Aranda regem salutaturi discederent. Et ne speciosa causa defuisse videretur, Ferdinandum puerum secù deduxisset, ni Aquilarius repugnasset. Præsensit Ximènius quid illi molirentur, & binas Caroli literas ad Antonium Rogium misit, quibus cauebatur, ne ipse aut senatores supremi à Ximènio digrederentur. Non tamen ob hoc ab incepto cessauit Rogius, tempus iam non esse iactans, vt cuiusquam nutum expectaret. Senatus quæstorius, cæteri que aula Hispanæ administri in Ximenij comitatu iuxta Caroli præscriptum, manserunt. Postquam id Ximènius rescuit, literas ad regem dedit, quibus de Antonij Rogij & senatorum profectioe conqueritur, qui regijs mandatis neglectis, se remq; publicam, & negotia deseruisset. Quòd si ante regis aduentum tale quid designauissent, ita se in eos animaduersurum fuisse, vt triduo nouum senatum, & eius nouum præfectum deligeret: illos verò per summam ignominiam gradu senatorio deiectos, in ordinem redegisset. Quamobrem illos statim indignabundus Arandam redire iubeat, vt qua par erat dignitate, omnes simul illum adeat. Egrè id factum Carolus tulit, Rogium & senatores acriter per literas increpauit, & vt ad Ximènum reuertantur imperat. Iam prope Pallantiam venerant, quando Caroli literis susceptis eadem via redeundum sibi esse intellexerunt. Omnia potius perpeti maluissent, quam rursus ad Ximenij conspectum reuerti, quem à deo temerè offendissent. Itaque facti culpam deprecantes, Almeriam & Polancum senatores ad eum legatos mittunt, qui ne rursus idem iter relegendum esset cum tot vxorum & familiæ impedimentis, vt illic vbi aderant, aut Pallantiæ saltem, expectare cõcederet, obsecrarent, donec aliud à rege ediceretur. Humaniter hi à Ximènio accepti sunt, & nulla animi offensi significatione data, omnem culpam, quæcunq; illa esset, remittere se ait. Cæterùm de Arandam nõ

redeundo verbum nullū esse faciendū, regijs enim mādatis aliquid detrahere, nemini vnq̄ ex subditis licuisse. Itaq; Arandā Rogio irascentes sunt reuerſi, qui itineris ſuaſor extiterat. Longè aliter à regulis factum, qui ad officiorum obſeruantiam ex antiqua nobilitate propenſiores, ſeſe comites Ximenio obtulerunt. Anricus Almirantus legatum miſit, obteſtans vt ſe comite in primum Caroli regis cōſpectum venire dignaretur. Ximenius gratias ſe illi agere pro tātō officio reſpondit: Anriqueſiorum tamen familiam, cuius ipſe princeps erat, adeo nobilem & illuſtrem eſſe, vt neſas videri poſſet, hac occasione cuiquā comitem accedere. Iret ergo bonis auibus regi obuiam, ſua gente & familia ſtipatus: vt Belgę intelligerēt, quantū illis noſtri proceres anteſtarent. Haud abſimili elogio cōplures alios regulos & proceres, qui ſe illi obtulerant, di miſit. Hyems interea, quæ in regione illa multò maturius q̄ in Ciſmōtana aduētare ſolet, rigere cœpit: & Ximenius ex cœnobij Aquilerani nimia humiditate graue damnū ſentire. Decreuit ergo, Roā Siruelani comitis oppidū, vbi prima literarum rudimēta didicerat, tanq̄ in terram patriā proficiſci, & illuc ſenatū etiam regiū ducere. Ergo ſocci, chirotheca, & manica pretioſis pellibus, quas Zebellinas vocant, ſuffulta erant, ipſe etiā villoſis veſtibus bene contectus, lecticā ingreſſus eſt. Erat ad pedes prunariū argēteum, accenſis iuniperi carbonibus, manibus verò argenteū orbē ferro candenti incluſo geſtabat. Ergo cū Roā appropinquaret, ſecūq; Ferdinandū puerū adduceret, comes Siruelanus illi obuiā fit: & ſe vereri ait, ne quoniā olim Roa municipiū, Infantum patrimoniū fuiſſet (ſic noſtri regū filios appellant) vnde & eiufmodi ditionis oppida Infantatus quoq; vocarētur, Ferdinandus arcē in ſuū detrimētū occuparet: nā leuioribus occaſionibus propria poſſeſſione dominos ſepe deturbatos fuiſſe. Omnia ſalua ſe viuo ſperaret, Ximenius iuſſit, quo dicto ille cōquieuit. Sedecim aut̄ millibus paſſuū remotior eſt à Pintia Aranda quā Roa. Facta eſt hec migratio. XVI cal. Nouēbris tāta celeritate, vel quia peſtis graſſari Arādæ cœperat vt Abulēſis ſcribit, vel q̄ Roa eo in loco ſitum eſt, vt facile Pintia aut Segobia inde poſſet iri: nam in alterutrum propediē migrandū eſſe non dubitabatur. Sed Ximenius Segobia maluiffet, vnde in ſuā Carpetaneā facile tranſire poſſet. Certè ſubextremum Sept. cū meliuſculè valere ſibi eſt viſus, Pintiam laudauit vt ſplendidam & capace urbem, & à peſtilentiæ fama liberā, & regio comitatui aptiſſimā poſtea

stea tamen cum à sancto Vincentio oppido Aquilarium Campense Carolus venisset, vbi multi ex aulicis Hispanis illum, vt iussi erant præstolabantur: Ximenius literas ad eum. XI. cal. Nouemb. dat, quibus ne Pintiam deueniat iam pestilentia morbo laborantem deterret: se enim eo die nuntium accepisse, non ita pridem quatuor homines Pintia peste obijisse: totamq; finitimam regionem eo morbo grauius infectam esse. Quare Segouia diuertendum esse videbatur, urbem Pintia non minorem, ei que rerum abundantia parem: vbi de negotijs agere, & locum conuentibus agendis deligere, & transfuentionem militum publicorum contemplari posset, quod se Pintia facturum proposuerat: nam stationibus æquo intervallo ab utroque oppido distantibus, in hybernis legiones erant. Quanquam de conuentibus statim habendis sibi quidem parum probari: nam populi rebus antea actis commoti, ad res novas petendas animati erant. Quare plurimum referre, vt aliquandiu conquiescerent, donec reip. negotijs sine tumultu compositis, regis præsentiam atque imperium vererentur. Esse enim vehementer curandum, vt à principio perfectissimam reuerentiam reges à subditis excipiantur. Hoc prudentissimum consilium neglectum fuit: quapropter parum abfuit, quin resp. euerfa fuerit. Dum de loco designando tractabatur, commodum Roam legati Toletani aduenerunt, qui ab vrbe sua ad regem mittebantur de aduentu gratulaturi, & cum supplicibus verbis oraturi, vt urbem Hispania amplissimam primis conuentibus celebrandis optare dignaretur. Nam præter eius celebritatem, & aeris salubritatem qua semper fruitur, opportunissimo in loco sitam esse, vt vndique ab Hispania ciuitatibus, cuius umbilicus uideri potest, commode adeatur. Ximenius, qui iam tum Toletanorum fidem, & urbis naturam, situm & pulchritudinem commendauerat, Regem ita se posse ad Cismontanos deducere sperans, senatus Toletani factum vehementer collaudat: atq; eis ad Didacum Lupum Aialam. XV. cal. Nouemb. literas dedit, quibus ostendit, quam illi cara vrbs Toletum esset: iubet enim vt legatis se comitem adiungat, & eorum causam Ximenij nomine regi commendet: ciuium integritatem, salubres loci auras, annonæ vbertatem edisserat. Benignè & comiter legati Toletani à rege sunt accepti: verum tamen Belgis parum id probantibus, qui littori proximi esse cupiebant, & in Hispania interiora penetrare formidabant, Pintia tandem commodior visa est. Didacus Lupus

DE REBUS GESTIS.

per hos legatos Ximenium consuluit an Roam iret, de rebus singulis copiosius ipsum edoctrurus. Id ne faciat Ximenius iubet, pedéue à curia discedat, donec aut ipse alium substituatur (nam principem aliquem virum se propediem missurum cogitabat) aut coram, quod mallet, Carolum conueniat: nam sibi vires firmiores iam esse, vt itineri dare se possit. Ergo Carolus priusquam Pintiam veniret, Turdesillas matrem salutaturus ire decreuit. Iam itineri accinctus ad Ferdinandum fratrem, Ximenium, senatumq; regium, & ad omnes regulos literas dat, quibus multis verbis suum consilium de matre regina visenda, declarat. Nam ea de causa, relicto Belgio in quo natus atque educatus fuerat, in Hispaniam potissimum venisse se dicebat, vt aliqua curarum & sollicitudinis parte matrem leuaret, ad cuius nutum semper se accommodare certus erat. Collaudauit Ximenius animi pietatem in parentem: ceterum tam multis de ea re e-gisse non placebat. Nam si re integra sententiam fuisset rogatus, id ne faceret vehementer hortatus fuisset. Neque enim tam id scribere rex videbatur, quod factum suum probari vellet, quam metu aliquo impulsus, ne quid negotij facefferetur, matre ad reip. curam capiendam, peruerso malorum hominum consilio, instigata. Nam multa per reges agenda esse censebat, quorum ratio reddi non deberet. Incidere enim per sepe negotia, quorum ea natura est, vt prius sint cōficienda quā euulganda. Interea Pintiaē hospitia signabantur: vbi quod animum Ximenij offenderet, per quatuor viros Belgas hospitiorum praefectos, factum fuit. Bernardini iuris periti domum qui hospitium Ximenij curabant à Belgis poscebant, vt salubrem & Ximenij valetudini peraccommodam. Illi verò Germanæ reginae esse designatam contendunt, quam Ximenio praeferrere par erat. Hoc cū Ximenij ministri ad Ascalonium, qui Pintiaē aderat, & multis à Ximenio beneficijs affectus, eius amicitiam perpetuò coluerat detulissent, cum Teneramunda quatuor viro, quo cum sibi à Philippi regis tempore familiaritas intercesserat, multa de Ximenij amplitudine, & meritis differuit: cui non modò in hospitio deligendo, sed in omnibus apud regem officijs, primæ partes iure deberentur. Non esse igitur, cur domum quam eius procuratores postulabant, negaret: ni fortè regium dari palatium mallet, quod ille paulò ante, regis vicarius biennium obtinuerat. Omnia modesta Teneramunda respōdet, sibiq; hominis clarissimi dignitatem iam diu cognitam: ceterū regias